

Συμβούλιο
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βρυξέλλες, 22 Ιανουαρίου 2024
(OR. en)

5676/24

Διοργανικός φάκελος:
2018/0218(COD)

AGRI 44
AGRIFIN 8
AGRIORG 9

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	22 Ιανουαρίου 2024
Αποδέκτης:	κα Thérèse BLANCHET, Γενική Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	COM(2024) 12 final
Θέμα:	ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Η χρήση μέτρων για τυχόν κρίσεις τα οποία θεσπίζονται σύμφωνα με τα άρθρα 219 έως 222 του κανονισμού ΚΟΑ

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο COM(2024) 12 final.

σνημμ.: COM(2024) 12 final

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 22.1.2024
COM(2024) 12 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

**Η χρήση μέτρων για τυχόν κρίσεις τα οποία θεσπίζονται σύμφωνα με τα άρθρα 219 έως
222 του κανονισμού ΚΟΑ**

1. Εισαγωγή

Σύμφωνα με το άρθρο 225 στοιχείο δβ) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 (κανονισμός ΚΟΑ)¹, έως τις 31 Δεκεμβρίου 2023 η Επιτροπή πρέπει να υποβάλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο έκθεση σχετικά με τη χρήση των μέτρων για τυχόν κρίσεις, και ιδίως των έκτακτων μέτρων που θεσπίζονται σύμφωνα με τα άρθρα 219-222 του κανονισμού ΚΟΑ.

Η παρούσα έκθεση καλύπτει τους κανονισμούς για τη λήψη έκτακτων μέτρων που εξέδωσε η Επιτροπή σύμφωνα με τα άρθρα 219-222 του κανονισμού ΚΟΑ από την 1η Ιανουαρίου 2014 έως το τέλος του 2023.

Στο παράρτημα 1 της παρούσας έκθεσης παρατίθεται κατάλογος όλων των κανονισμών. Στο παράρτημα 2 παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τις ετήσιες συγκεντρωτικές δαπάνες της ΕΕ ανά μέτρο έως το τέλος του οικονομικού έτους 2023 (15 Οκτωβρίου 2023).

2. Είδη έκτακτων μέτρων στο πλαίσιο του κανονισμού ΚΟΑ

2.1 Εισαγωγή

Το μέρος V κεφάλαιο I του κανονισμού ΚΟΑ έχει τίτλο «Έκτακτα μέτρα» (άρθρα 219 έως 222). Στα εν λόγω άρθρα ανατίθεται στην Επιτροπή η εξουσία να θεσπίζει έκτακτα μέτρα για την αγορά στις εξής περιπτώσεις:

- διατάραξη της αγοράς (άρθρο 219)·
- ασθένειες ζώων, επιβλαβείς οργανισμοί για τα φυτά και κλωνισμός της εμπιστοσύνης των καταναλωτών λόγω κινδύνων για τη δημόσια υγεία ή την υγεία των ζώων ή των φυτών (άρθρο 220)·
- ειδικά προβλήματα (άρθρο 221)·
- σοβαρές ανισορροπίες στις αγορές (άρθρο 222).

Οι διατάξεις αυτές αντικατοπτρίζουν την ανάγκη —στο πλαίσιο του προσανατολισμού της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ) προς μια διεπόμενη από αρχές αγορά— αντιμετώπισης συχνά αιφνίδιων και απρόβλεπτων δυνητικών κινδύνων, οι οποίοι οφείλονται σε περιστάσεις που ενδέχεται να προκύψουν κατ' εξαίρεση στις γεωργικές αγορές, όπως αστάθεια της αγοράς, μεταβλητότητα των τιμών ή οι συνέπειες των περιορισμών που συνδέονται με την υγεία των ζώων και των φυτών.

Ως εκ τούτου, τα έκτακτα μέτρα μπορούν να εξετάζονται σε συνδυασμό με τα εργαλεία πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων που είναι διαθέσιμα για τους γεωργούς της ΕΕ στο πλαίσιο της ΚΓΠ και των εθνικών πολιτικών.

Η γεωργική παραγωγή παρουσιάζει εγγενείς κινδύνους. Οι αποδόσεις, η ποιότητα των προϊόντων και οι σχετικές τιμές επηρεάζονται από πολλούς εξωτερικούς παράγοντες με βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις, όπως οι καιρικές συνθήκες και άλλοι περιβαλλοντικοί ή υγειονομικοί παράγοντες (όπως οι ασθένειες των ζώων και οι επιβλαβείς οργανισμοί για τα φυτά). Η γεωργική παραγωγή υπόκειται επίσης σε κινδύνους που απορρέουν από τις εξελίξεις στις γεωργικές αγορές, από διαταραχές του εμπορίου ή γεωπολιτικά γεγονότα. Οι κίνδυνοι αυτοί επιτείνονται από τη φύση των αποφάσεων για την παραγωγή, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων, οι οποίες συχνά πρέπει να λαμβάνονται βάσει

---

¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 922/72, (ΕΟΚ) αριθ. 234/79, (ΕΚ) αριθ. 1037/2001 και (ΕΚ) αριθ. 1234/2007 του Συμβουλίου (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 671).

μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης προοπτικής. Επιπλέον, σε ορισμένα συστήματα παραγωγής (π.χ. ζωική παραγωγή) δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν ταχείες προσαρμογές της παραγωγής.

Ορισμένοι από αυτούς τους κινδύνους μπορούν να χαρακτηριστούν ως συνήθεις ή εμπορεύσιμοι και η διαχείρισή τους μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε στην ίδια την εκμετάλλευση είτε μέσω εργαλείων της αγοράς ή ιδιωτικών μέσων επιμερισμού του κινδύνου (όπως η ασφάλιση). Άλλοι κίνδυνοι μπορεί να είναι συστημικοί/καταστροφικοί και να οδηγούν σε τόσο υψηλό κόστος ώστε τα ιδιωτικά εργαλεία διαχείρισης κινδύνου να είναι ανεπαρκή (για παράδειγμα, οι ασφαλιστικές εταιρείες ενδέχεται να μην είναι πρόθυμες να παράσχουν κάλυψη έναντι εύλογων ασφαλιστρών)². Ως εκ τούτου, κατά τη διάρκεια κρίσεων της αγοράς, ενδέχεται να απαιτείται ειδική και έκτακτη δημόσια δράση.

Τα έκτακτα μέτρα είναι πρόσθετα και συμπληρωματικά τόσο προς τα άλλα μέτρα παρέμβασης στην αγορά που προβλέπονται στον κανονισμό ΚΟΑ [ιδίως η δημόσια παρέμβαση και η ενίσχυση για την ιδιωτική αποθεματοποίηση (ΕΙΑ)³] και τα οποία αποσκοπούν στη σταθεροποίηση των τιμών για τους γεωργούς, όσο και προς τις διατάξεις για την πρόληψη και τη διαχείριση κρίσεων μέσω τομεακών παρεμβάσεων που μπορούν να προγραμματιστούν στο πλαίσιο των στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ (για παράδειγμα στον τομέα των οπωροκηπευτικών).

Τα έκτακτα μέτρα είναι από τη φύση τους προσωρινά και θεσπίζονται στον βαθμό και για το χρονικό διάστημα που απαιτούνται για την αντιμετώπιση των εκάστοτε προβλημάτων.

Οι αιτιολογικές σκέψεις των κανονισμών της Επιτροπής που βασίζονται στα άρθρα 219-222 του κανονισμού ΚΟΑ διευκρινίζουν το σκεπτικό που διέπει τη θέσπιση του έκτακτου μέτρου βάσει αντικειμενικής αξιολόγησης της κατάστασης της αγοράς.

2.2 Δημοσιονομικές πτυχές

Πριν από το 2023 τα έκτακτα μέτρα χρηματοδοτικής στήριξης μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν με την κινητοποίηση χρηματοδοτικών πόρων στο πλαίσιο του «αποθεματικού για τις κρίσεις στον γεωργικό τομέα» (άρθρο 25 του προηγούμενου οριζόντιου κανονισμού για την ΚΓΠ⁴, άρθρο 226 του κανονισμού ΚΟΑ), του οποίου η χρηματοδότηση υπόκειτο στην εφαρμογή «δημοσιονομικής πειθαρχίας». Βάσει του εν λόγω μηχανισμού χρηματοδότησης η ενεργοποίηση του αποθεματικού για κρίσεις στον γεωργικό τομέα θα είχε ως αποτέλεσμα αντίστοιχες περικοπές των άμεσων ενισχύσεων προς τους γεωργούς και για τη χρήση του απαιτούνταν απόφαση μεταφοράς από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το αποθεματικό αυτό δεν είχε χρησιμοποιηθεί ποτέ έως τον Μάρτιο του 2022, οπότε εγκρίθηκε η έκτακτη ενίσχυση προσαρμογής σε παραγωγούς που είχαν πληγεί από τις συνέπειες του πολέμου στην Ουκρανία. Το πακέτο στήριξης ανήλθε σε 500 εκατ. EUR, εκ των οποίων 350 εκατ. EUR χρηματοδοτήθηκαν από το αποθεματικό κρίσεων του 2022. Στο παρελθόν, σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, τα έκτακτα μέτρα χρηματοδοτούνταν από άλλα διαθέσιμα κονδύλια εντός του επιμέρους ανώτατου ορίου του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ), χωρίς την ενεργοποίηση του αποθεματικού κρίσεων.

² Βλ. έκθεση της ειδικής ομάδας για τις γεωργικές αγορές (2018).

³ Άρθρα 8 έως 21 του κανονισμού ΚΟΑ.

⁴ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 352/78, (ΕΚ) αριθ. 165/94, (ΕΚ) αριθ. 2799/98, (ΕΚ) αριθ. 814/2000, (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 και (ΕΚ) αριθ. 485/2008 του Συμβουλίου (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 549).

Αρχής γενομένης από το 2023, και σύμφωνα με τις διατάξεις του νέου οριζόντιου κανονισμού για την ΚΓΠ⁵, συστάθηκε γεωργικό αποθεματικό ύψους τουλάχιστον 450 εκατ. EUR, το οποίο θα συστήνεται στην αρχή κάθε έτους της περιόδου 2023-2027⁶. Μπορεί να καθοριστεί μεγαλύτερο ποσό στον προϋπολογισμό της ΕΕ.

Το ποσό για το γεωργικό αποθεματικό εγγράφεται απευθείας στον προϋπολογισμό της ΕΕ, συνεπώς τα κονδύλια του αποθεματικού καθίστανται άμεσα διαθέσιμα. Από το εν λόγω αποθεματικό θα χρηματοδοτούνται τα έκτακτα μέτρα (μαζί με τα μέτρα παρέμβασης στην αγορά). Το γεωργικό αποθεματικό δημιουργείται αρχικά με τη χρήση των υπόλοιπων διαθέσιμων κονδυλίων από το αποθεματικό του προηγούμενου έτους που δεν χρησιμοποιήθηκαν και δεν μεταφέρθηκαν· στη συνέχεια από τα διαθέσιμα κονδύλια εντός του επιμέρους ανώτατου ορίου του ΕΓΤΕ και, εάν χρειαστεί, και μόνο ως έσχατη λύση, με την εφαρμογή δημοσιονομικής πειθαρχίας.

Το κεφάλαιο του κανονισμού ΚΟΑ που αφορά τα έκτακτα μέτρα αποτελείται από τέσσερα άρθρα. Στις ακόλουθες υποενότητες εξετάζεται αναλυτικότερα καθένα από τα άρθρα αυτά.

2.3 Άρθρο 219

Το άρθρο 219 παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να λαμβάνει, μέσω κατ' εξουσιοδότηση πράξεων, τα αναγκαία μέτρα για την ουσιαστική και αποτελεσματική αντιμετώπιση διαταράξεων της αγοράς και απειλών διατάραξης της αγοράς σε όλους τους γεωργικούς τομείς που καλύπτονται από τον κανονισμό ΚΟΑ⁷. Όταν συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι επείγουσας ανάγκης, μπορούν να εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση πράξεις σύμφωνα με τη διαδικασία επείγουσας ανάγκης (άρθρο 228 της ΚΟΑ) και να αρχίσουν να ισχύουν αμέσως, εφόσον δεν έχει διατυπωθεί αντίρρηση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο.

Η Επιτροπή μπορεί να θεσπίσει τέτοια μέτρα εάν προκύψει διατάραξη της αγοράς ή απειλή διατάραξης της αγοράς (ιδίως, μεταξύ άλλων, λόγω αυξήσεων ή μειώσεων των τιμών), η οποία είναι πιθανό να συνεχιστεί ή να επιδεινωθεί. Τα μέτρα αυτά είναι δυνατό να θεσπίζονται όταν τυχόν άλλα μέτρα που είναι διαθέσιμα στο πλαίσιο του κανονισμού ΚΟΑ —όπως η δημόσια παρέμβαση ή η ΕΙΑ— φαίνονται ανεπαρκή ή ακατάλληλα για την αντιμετώπιση της κατάστασης⁸. Τα εν λόγω μέτρα στόχευαν κατά κανόνα καταστάσεις που ήταν αποτέλεσμα υπερπροσφοράς (έλλειψης ζήτησης) οι οποίες χαρακτηρίζονται από πτώση των τιμών, ωστόσο η διατύπωση του άρθρου καλύπτει και την αντίθετη κατάσταση ελλείψεων και αυξήσεων των τιμών.

Η ρύθμιση αυτή αντικατοπτρίζει τη σταδιακή εξέλιξη των μέτρων που προβλέπονται στον κανονισμό ΚΟΑ: τα εργαλεία παρέμβασης στην αγορά (δημόσια παρέμβαση και ΕΙΑ) και τα άλλα μέσα που διατίθενται στο πλαίσιο του κανονισμού ΚΟΑ πρέπει πρώτα να αποδειχθούν ανεπαρκή πριν από τη θέσπιση έκτακτων μέτρων. Στο πνεύμα αυτό, για κάθε μέτρο που

---

⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2116 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 2021, σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 (ΕΕ L 435 της 6.12.2021, σ. 187).

⁶ Άρθρο 16 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116.

⁷ Βλ. άρθρο 1 παράγραφος 2 και παράρτημα Ι του κανονισμού ΚΟΑ.

⁸ Η αναφορά στον «ακατάλληλο» χαρακτήρα άλλων μέτρων αγοράς του κανονισμού ΚΟΑ εισήχθη με την τελευταία μεταρρύθμιση της ΚΓΠ, τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/2117 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 2021, σχετικά με την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων, (ΕΕ) αριθ. 1151/2012 για τα συστήματα ποιότητας των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων, (ΕΕ) αριθ. 251/2014 για τον ορισμό, την περιγραφή, την παρουσίαση, την επισήμανση και την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων των αρωματισμένων αμπελοοινικών προϊόντων και (ΕΕ) αριθ. 228/2013 για τον καθορισμό ειδικών μέτρων για τη γεωργία στις εξόχως απόκεντρες περιοχές της Ένωσης (ΕΕ L 435 της 6.12.2021, σ. 262).

θεσπίζεται διευκρινίζεται, κατά περίπτωση, ο λόγος για τον οποίο η χρήση των διαθέσιμων μέτρων στο πλαίσιο του κανονισμού ΚΟΑ δεν αντιμετώπισε ή δεν θα είναι επαρκής για την αντιμετώπιση της διατάραξης της αγοράς.

Τα εν λόγω μέτρα μπορούν, στον βαθμό και για το χρονικό διάστημα που είναι αναγκαία για την αντιμετώπιση της διατάραξης της αγοράς ή της απειλής διατάραξης της αγοράς, να επεκτείνουν ή να τροποποιούν το πεδίο εφαρμογής, τη διάρκεια ή άλλες πτυχές άλλων μέτρων που προβλέπονται στον κανονισμό ΚΟΑ και επίσης είναι δυνατό να προβλέπουν εντελώς νέα μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της παροχής έκτακτης ενίσχυσης σε έναν ή περισσότερους τομείς και σε μία ή περισσότερες χώρες.

Όλα τα έκτακτα μέτρα για τη χορήγηση έκτακτης ενίσχυσης διευκρινίζουν τις ακόλουθες πτυχές.

- i) Καθορίζουν ποιες χώρες είναι επιλέξιμες, καθώς και τη βάση για την κατανομή των κονδυλίων ενίσχυσης μεταξύ των χωρών αυτών.
- ii) Διευκρινίζουν ότι η κατανομή των ενισχύσεων από τα κράτη μέλη θα πρέπει να στοχεύει τους παραγωγούς που πλήττονται περισσότερο από την εκάστοτε διατάραξη της αγοράς. Προκειμένου να αμβλύνουν τις διαταράξεις της αγοράς, με βάση τη λογική της επικουρικότητας, τα κράτη μέλη είναι συχνά τα πλέον κατάλληλα για να αναλύσουν ποιοι γεωργοί και τομείς πρέπει να λάβουν στήριξη στις διάφορες καταστάσεις της αγοράς. Επίσης, η ενίσχυση θα πρέπει να κατανέμεται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων και κατά τρόπο που δεν εισάγει διακρίσεις και, παράλληλα, να αποφεύγονται τυχόν προβλήματα αγοράς και ανταγωνισμού.
- iii) Καθορίζουν αν τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν πρόσθετη στήριξη (συμπληρωματική ενίσχυση) υπό τους ίδιους όρους αντικειμενικότητας, απαγόρευσης των διακρίσεων και μη στρέβλωσης του ανταγωνισμού. Οι εν λόγω συμπληρωματικές ενισχύσεις, οι οποίες δεν επηρεάζονται από τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, μπορούν να δικαιολογηθούν από το γεγονός ότι τα ποσά που χορηγούνται στα δικαιούχα κράτη μέλη αντισταθμίζουν μόνο εν μέρει τις πραγματικές ζημίες που υπέστησαν οι παραγωγοί.
- iv) Διευκρινίζουν τον τρόπο με τον οποίο η έκτακτη ενίσχυση συνδέεται με τη χρηματοδοτική συνδρομή της ΕΕ που χορηγείται στο πλαίσιο άλλων μέσων, καθώς και το αν υπάρχει δυνατότητα σώρευσης έκτακτων ενισχύσεων με την εν λόγω χρηματοδοτική στήριξη.
- v) Επιβάλλουν στα κράτη μέλη την υποχρέωση να κοινοποιούν στην Επιτροπή τα εξής: i) τα αντικειμενικά κριτήρια που χρησιμοποιούνται για τη στόχευση της στήριξης· ii) τον τρόπο με τον οποίο απέφυγαν τυχόν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού· iii) τα συνολικά καταβληθέντα ποσά· iv) τον αριθμό και το είδος των δικαιούχων· και v) αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των ληφθέντων μέτρων. Από το 2015 πρέπει επίσης να αναφέρονται τα συγκεκριμένα μέτρα που έχουν ληφθεί, ο προβλεπόμενος αντίκτυπος και οι πρόσθετες συμπληρωματικές ενισχύσεις.

2.4 Άρθρο 220

Το άρθρο 220 παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να εκδίδει εκτελεστικές πράξεις και να λαμβάνει, κατόπιν αιτήματος κράτους μέλους και βάσει αξιολόγησης επί της ουσίας, έκτακτα μέτρα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων που επιφέρουν στην αγορά τα μέτρα που λαμβάνονται σε εθνικό επίπεδο για την αποτροπή της εξάπλωσης ασθενειών των ζώων και

επιβλαβών οργανισμών για τα φυτά⁹. Στο πλαίσιο της αξιολόγησης εξετάζονται τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι το οικείο κράτος μέλος έχει λάβει υγειονομικά, κτηνιατρικά ή φυτοϋγειονομικά μέτρα για την ταχεία εξάλειψη της ασθένειας ή την παρακολούθηση, τον έλεγχο, την εξάλειψη ή συγκράτηση του επιβλαβούς για τα φυτά οργανισμού. Τα μέτρα που προβλέπει το άρθρο 220 μπορούν επίσης να αντιμετωπίζουν σοβαρές διαταράξεις της αγοράς που αποδίδονται ευθέως στον κλονισμό της εμπιστοσύνης των καταναλωτών λόγω κινδύνων για τη δημόσια υγεία, την υγεία των ζώων ή των φυτών.

Το άρθρο 220 παρέχει τη νομική βάση για την αποζημίωση των παραγωγών που πλήττονται από τις έμμεσες επιπτώσεις των εμπορικών περιορισμών ή από τον κλονισμό της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και οι οποίοι δεν είναι επιλέξιμοι για χρηματοδοτική συνεισφορά της ΕΕ στο πλαίσιο των υγειονομικών και κτηνιατρικών μέτρων πρόληψης και ελέγχου που προβλέπονται από τη νομοθεσία της ΕΕ¹⁰. Η αποζημίωση αυτή πρέπει να συγχρηματοδοτείται από το οικείο κράτος μέλος. Η Ένωση συμμετέχει κατά 50 % στη χρηματοδότηση των δαπανών που αναλαμβάνουν τα κράτη μέλη (60 % για την καταπολέμηση του αφθώδους πυρετού).

Το άρθρο 220 απαριθμεί τους τομείς για τους οποίους μπορούν να αντισταθμιστούν οι επιπτώσεις των μέτρων που περιορίζουν το εμπόριο.

Στο πλαίσιο των καθεστώτων στήριξης που θεσπίζονται σύμφωνα με το άρθρο 220, τα κράτη μέλη οφείλουν να διενεργούν διοικητικούς και επιτόπιους ελέγχους και να τους τεκμηριώνουν δεόντως.

2.5 Άρθρο 221

Το άρθρο 221 παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να λαμβάνει, μέσω εκτελεστικών πράξεων, μέτρα έκτακτης ανάγκης για την επίλυση ειδικών προβλημάτων, εάν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη θέσπιση μέτρων βάσει του άρθρου 219 ή του άρθρου 220.

Για τη λήψη των εν λόγω μέτρων δεν είναι απαραίτητο να συντρέχει διατάραξη της αγοράς ή απειλή διατάραξης της αγοράς. Επομένως, το «ειδικό πρόβλημα» που πρέπει να αντιμετωπιστεί μπορεί να οφείλεται σε άλλο λόγο, ο οποίος εμποδίζει την επίτευξη των στόχων της ΚΓΠ. Τα μέτρα αυτά μπορούν να παρεκκλίνουν από τις διατάξεις του κανονισμού ΚΟΑ μόνο στον βαθμό και για το χρονικό διάστημα που είναι απολύτως αναγκαία και, σε κάθε περίπτωση, για διάστημα που δεν υπερβαίνει τους 12 μήνες.

Όταν συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι επείγουσας ανάγκης και οι περιστάσεις θα μπορούσαν να προκαλέσουν ταχεία επιδείνωση της κατάστασης, η οποία θα ήταν δύσκολο να αντιμετωπιστεί σε περίπτωση καθυστέρησης των μέτρων, είναι δυνατή η έκδοση

---

⁹ Οι επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμοί και η αναφορά στους σχετικούς φυτοϋγειονομικούς ελέγχους εισήχθησαν με την τελευταία μεταρρύθμιση της ΚΓΠ, τον κανονισμό 2021/2117. Οι επιβλαβείς οργανισμοί για τα φυτά αφορούν μόνο τα οπωροκηπευτικά.

¹⁰ Βλ. κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 652/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για τη θέσπιση διατάξεων σχετικά με τη διαχείριση των δαπανών που αφορούν, αφενός, τη διατροφική αλυσίδα, την υγεία των ζώων και την καλή μεταχείριση των ζώων και, αφετέρου, την υγεία των φυτών και το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό (ΕΕ L 189 της 27.6.2014, σ. 1). Ο εν λόγω κανονισμός καταργήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/690 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Απριλίου 2021, για τη θέσπιση προγράμματος για την εσωτερική αγορά, την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των μικρομεσαίων, τον τομέα των φυτών, των ζώων, των τροφίμων και των ζωοτροφών, και τις ευρωπαϊκές στατιστικές (Πρόγραμμα για την ενιαία αγορά) και για την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 99/2013, (ΕΕ) αριθ. 1287/2013, (ΕΕ) αριθ. 254/2014 και (ΕΕ) αριθ. 652/2014 (ΕΕ L 153 της 3.5.2021, σ. 1).

εκτελεστικών πράξεων που έχουν άμεση εφαρμογή (άρθρο 229 παράγραφος 3 του κανονισμού ΚΟΑ).

2.6 Άρθρο 222

Τέλος, το άρθρο 222 του κανονισμού ΚΟΑ εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να εκδίδει εκτελεστικές πράξεις ώστε να εξαιρούνται από την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού οι συμφωνίες και οι αποφάσεις των γεωργών και των ενώσεών τους, των αναγνωρισμένων οργανώσεων παραγωγών (ΟΠ), των ενώσεων οργανώσεων παραγωγών ή των αναγνωρισμένων διεπαγγελματικών οργανώσεων¹¹, οι οποίες αποσκοπούν στη σταθεροποίηση της αγοράς.

Τα μέτρα διαχείρισης της προσφοράς που λαμβάνονται από ιδιώτες έχουν ως στόχο την αντιμετώπιση σοβαρών ανισορροπιών της αγοράς. Το δίκαιο του ανταγωνισμού συνήθως απαγορεύει τέτοιου είδους συμφωνίες μεταξύ οργανώσεων παραγωγών, καθώς έχουν αποτελέσματα που περιορίζουν τον ανταγωνισμό.

Οι εν λόγω συμφωνίες και αποφάσεις θα πρέπει: i) να ισχύουν για 6 μήνες κατ' ανώτατο όριο (με δυνατότητα όμως παράτασης)· ii) να μην υπονομεύουν την ομαλή λειτουργία της ενιαίας αγοράς· iii) να αποσκοπούν αποκλειστικά στη σταθεροποίηση του οικείου τομέα· και iv) να εμπίπτουν σε μία ή περισσότερες από τις ειδικές κατηγορίες συλλογικών δράσεων που απαριθμούνται στο άρθρο. Έως το 2017 τα εν λόγω μέτρα μπορούσαν να ληφθούν μόνον εάν είχαν ήδη ληφθεί μέτρα παρέμβασης στην αγορά ή έκτακτα μέτρα για τα σχετικά προϊόντα, ως έσχατο μέσο. Έκτοτε (και μετά τον κανονισμό Omnibus για τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ¹²), μπορούν να συμπληρώνουν τη δράση της ΕΕ στο πλαίσιο των άλλων διατάξεων χωρίς να ισχύει η εν λόγω προϋπόθεση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το άρθρο 222 δεν συνεπάγεται κινητοποίηση ενωσιακής χρηματοδότησης.

3. Χρήση έκτακτων μέτρων (ανά κρίση)

Από την 1η Ιανουαρίου 2014 έως το τέλος του 2023 θεσπίστηκαν 63 έκτακτα μέτρα σύμφωνα με τα άρθρα 219-222 του κανονισμού ΚΟΑ. Τα μέτρα αναφέρονται κατωτέρω σε σχέση με τη συγκεκριμένη κρίση ή κατάσταση που οδήγησε στη θέσπισή τους¹³.

Τα περισσότερα από τα μέτρα θεσπίστηκαν βάσει του άρθρου 219 (32 πράξεις), ακολουθούμενα από 14 πράξεις βάσει του άρθρου 220, 11 πράξεις βάσει του άρθρου 221 και 6 πράξεις βάσει του άρθρου 222.

---

¹¹Οι δυνατότητες για τέτοιες συλλογικές δράσεις επεκτάθηκαν στους γεωργούς και τις ενώσεις τους με τον κανονισμό (ΕΕ) 2017/2393 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2017, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1305/2013, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής, (ΕΕ) αριθ. 1307/2013, περί θεσπίσεως κανόνων για άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς βάσει καθεστώτων στήριξης στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής, (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων και (ΕΕ) αριθ. 652/2014 για τη θέσπιση διατάξεων σχετικά με τη διαχείριση των δαπανών που αφορούν, αφενός, τη διατροφική αλυσίδα, την υγεία των ζώων και την καλή μεταχείριση των ζώων και, αφετέρου, την υγεία των φυτών και το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό (ΕΕ L 350 της 29.12.2017, σ. 15) (κανονισμός Omnibus).

¹² Κανονισμός (ΕΕ) 2017/2393.

¹³ Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ορισμένες πράξεις συνιστούν μόνο τροποποιήσεις πράξεων που είχαν εκδοθεί προγενέστερα, όπως για παράδειγμα για την παράταση της διάρκειας των μέτρων, την επέκταση του πεδίου εφαρμογής τους σε πρόσθετους δικαιούχους κ.λπ.

Όλα τα μέτρα απαριθμούνται στο παράρτημα 1. Πληροφορίες σχετικά με την εκτέλεση των μέτρων έως τις 15 Οκτωβρίου 2023 παρέχονται επίσης στο παράρτημα 2.

3.1 Ρωσική απαγόρευση εισαγωγών σε συνδυασμό με ανισορροπίες προσφοράς και ζήτησης

Ως αντίποινα στις κυρώσεις που επέβαλε η ΕΕ μετά την προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία την άνοιξη του 2014, η ρωσική κυβέρνηση επέβαλε απαγόρευση στις εισαγωγές ορισμένων γεωργικών προϊόντων από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η απαγόρευση, η οποία άρχισε να ισχύει στις 7 Αυγούστου 2014, περιλάμβανε προϊόντα όπως το γάλα και τα γαλακτοκομικά προϊόντα, τα κτηνοτροφικά προϊόντα και τα νωπά οπωροκηπευτικά. Η αρχική απαγόρευση, η οποία στη συνέχεια παρατάθηκε, είχε σημαντικές επιπτώσεις στους ενωσιακούς εξαγωγείς των επηρεαζόμενων γεωργικών προϊόντων, καθώς περιόρισε την πρόσβασή τους στη ρωσική αγορά.

3.1.1 Οπωροκηπευτικά

Η ρωσική απαγόρευση εισαγωγών από την ΕΕ προκάλεσε σημαντική πτώση των τιμών στον τομέα των οπωροκηπευτικών της ΕΕ, καθώς μία από τις μεγαλύτερες εξαγωγικές αγορές της κατέστη ξαφνικά μη διαθέσιμη, γεγονός που οδήγησε σε υπερπροσφορά στην ΕΕ.

Η απειλή διατάραξης της αγοράς ήταν εξαιρετικά επιτακτική για τον εν λόγω τομέα, δεδομένου ότι προέκυψε απροσδόκητα κατά την περίοδο της συγκομιδής, οπότε οι γεωργοί απέμειναν με μεγάλες ποσότητες συγκομισθέντων και πολύ ευαλλοίωτων προϊόντων ενώ είχαν περιορισμένες δυνατότητες αποθήκευσης. Επιπλέον, για ορισμένες ποικιλίες προϊόντων που προορίζονταν κυρίως για τη Ρωσία δεν βρέθηκαν γρήγορα εναλλακτικές εξαγωγικές αγορές. Όσον αφορά τα ροδάκινα και τα νεκταρίνια, η απαγόρευση συνέπεσε με υψηλό επίπεδο προσφοράς λόγω των καιρικών συνθηκών το 2014. Δεδομένου ότι η παραγωγή οπωροκηπευτικών είναι απρόβλεπτη και τα προϊόντα είναι ευαλλοίωτα, ακόμη και μικρά πλεονάσματα στην αγορά μπορούν να προκαλέσουν σημαντική διατάραξη της αγοράς.

Προκειμένου να αποφευχθεί η σοβαρή διατάραξη της αγοράς και να μετριαστεί η πτώση των τιμών, θεσπίστηκαν δύο μέτρα. Το μέτρο βάσει του άρθρου 219, της 21ης Αυγούστου 2014, αύξησε τις ποσότητες ροδάκινων και νεκταρινιών που ήταν επιλέξιμες για αποσύρσεις από την αγορά που τύγχαναν στήριξης για δωρεάν διανομή από ΟΠ¹⁴. Επίσης, κατέστησε δυνατή τη χορήγηση χρηματοδοτικής συνδρομής της ΕΕ σε παραγωγούς που δεν ήταν μέλη ΟΠ, καθώς και πρόσθετης στήριξης για δραστηριότητες προώθησης ΟΠ από τις τέσσερις κύριες χώρες παραγωγής, την Ελλάδα, την Ισπανία, τη Γαλλία και την Ιταλία για μέγιστο ποσό 3 εκατ. EUR¹⁵.

---

¹⁴ Η νομική βάση για τα μέτρα διαχείρισης κρίσεων (όπως οι αποσύρσεις από την αγορά, η πρόωπη συγκομιδή και η μη συγκομιδή) που μπορούν να λάβουν στήριξη από την ΕΕ στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων για τα οπωροκηπευτικά άλλαξε με την πάροδο του χρόνου, από τον κανονισμό ΚΟΑ αριθ. 1308/2013 (άρθρα 33-34) στον κανονισμό για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ [κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 2021, σχετικά με τη θέσπιση κανόνων για τη στήριξη των στρατηγικών σχεδίων που πρέπει να καταρτίζονται από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής (στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ) και να χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 και (ΕΕ) αριθ. 1307/2013 (ΕΕ L 435 της 6.12.2021, σ. 1)]. Από το 2021 το πεδίο εφαρμογής, η διάρκεια και άλλες πτυχές των τομεακών παρεμβάσεων στον τομέα των οπωροκηπευτικών ρυθμίζονται από τον κανονισμό για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ (άρθρο 42 και επόμενα).

¹⁵ ΕΕ L 248 της 22.8.2014, σ. 1.

Το δεύτερο μέτρο βάσει του άρθρου 219, της 29ης Αυγούστου 2014, επέκτεινε τον κανονισμό ώστε να καλύπτει και άλλα οπωροκηπευτικά που επλήγησαν από την απώλεια εξαγωγικών αγορών. Με το εν λόγω μέτρο, διατέθηκαν 125 εκατ. EUR (εκ των οποίων 82 εκατ. EUR για τα μήλα και τα αχλάδια και 43 εκατ. EUR για άλλα οπωροκηπευτικά) με στόχο τη χορήγηση χρηματοδοτικής συνδρομής για μεγαλύτερους όγκους αποσύρσεων από την αγορά, πρώιμης συγκομιδής και μη συγκομιδής τόσο για τους παραγωγούς που ήταν μέλη όσο και για αυτούς που δεν ήταν μέλη ΟΠ, έως συγκεκριμένες ποσότητες προϊόντων (που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι)¹⁶.

Τα έκτακτα αυτά μέτρα παρατάθηκαν και συμπληρώθηκαν, μεταξύ άλλων για να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής στα πορτοκάλια, τις κλημεντίνες, τα μανταρίνια και τα λεμόνια¹⁷.

Τον Ιανουάριο του 2016 η ρωσική απαγόρευση εισαγωγών γεωργικών προϊόντων επεκτάθηκε στις εισαγωγές τουρκικών γεωργικών προϊόντων. Δεδομένου ότι η Τουρκία ήταν σημαντικός εξαγωγέας οπωροκηπευτικών στη Ρωσία, η απειλή διατάραξης της αγοράς στην ΕΕ ήταν σημαντική λόγω των επιπτώσεων της εκτροπής του εμπορίου. Τον Ιούνιο του 2016 θεσπίστηκε νέο μέτρο βάσει του άρθρου 219, το οποίο προσάρμοσε τα υφιστάμενα μέτρα και επέκτεινε το πεδίο εφαρμογής τους σε άλλα προϊόντα. Το μέτρο περιλάμβανε ανώτατα ποσοτικά όρια για τα προϊόντα που ήταν επιλέξιμα για χρηματοδοτική συνδρομή ανά κράτος μέλος παραγωγής¹⁸. Τον Μάρτιο του 2017 οι μη χρησιμοποιηθείσες καταναεμημένες ποσότητες ανακαταναεμήθηκαν μεταξύ των κρατών μελών παραγωγής μέσω νέας κατ' εξουσιοδότηση πράξης¹⁹.

Η τακτική παρακολούθηση της αγοράς της ΕΕ αποκάλυψε ακολούθως βελτίωση όσον αφορά τις μη μόνιμες καλλιέργειες (λαχανικά και ορισμένα φρούτα), γεγονός που οδήγησε σε προσαρμογή των υφιστάμενων μέτρων. Τον Απρίλιο του 2017 μέτρο βάσει του άρθρου 219 μείωσε τον αριθμό των προϊόντων και τις μέγιστες ποσότητες που ήταν επιλέξιμες για να λάβουν στήριξη²⁰. Ωστόσο, λόγω των υψηλών επιπέδων παραγωγής και των αποθεμάτων ροδάκινων και νεκταρινιών σε ορισμένα κράτη μέλη, καθώς και λόγω της θέσπισης υγειονομικών και φυτοϋγειονομικών μέτρων από εναλλακτικούς εξαγωγικούς προορισμούς, όπως η Λευκορωσία, θεσπίστηκε νέο μέτρο βάσει του άρθρου 219 τον Σεπτέμβριο του 2017. Η νέα αυτή πράξη αύξησε τις μέγιστες ποσότητες ροδάκινων και νεκταρινιών που ήταν επιλέξιμες για να λάβουν στήριξη για την Ελλάδα, την Ισπανία και την Ιταλία²¹.

Ως συνέπεια όλων αυτών των μέτρων, εκταμειεύτηκε συνολικό ποσό άνω των 500 εκατ. EUR έως το 2018, με αποτέλεσμα να καταστεί δυνατή η απόσυρση από την αγορά σχεδόν 1,8 εκατ. τόνων νωπών οπωροκηπευτικών.

3.1.2 Γάλα και γαλακτοκομικά προϊόντα

Η ρωσική απαγόρευση εισαγωγών από την ΕΕ οδήγησε αρχικά σε απειλή διατάραξης της αγοράς και, στη συνέχεια, σε πραγματική διατάραξη της αγοράς γαλακτοκομικών προϊόντων, με σημαντική πτώση των τιμών. Η κατάσταση αυτή συνδυάστηκε με άλλες περιστάσεις, όπως η επιβράδυνση των κινεζικών εισαγωγών (η μεγαλύτερη παγκόσμια αγορά εισαγωγής), οι θετικές τιμές και οι καιρικές συνθήκες που είχαν οδηγήσει στην αύξηση της παγκόσμιας προσφοράς γάλακτος. Η συνδυασμένη επίδραση όλων αυτών των περιστάσεων είχε ως αποτέλεσμα την παγκόσμια ανισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης στον τομέα του

¹⁶ ΕΕ L 259 της 30.8.2014, σ. 2.

¹⁷ ΕΕ L 284 της 30.9.2014, σ. 22· ΕΕ L 366 της 20.12.2014, σ. 20· ΕΕ L 211 της 8.8.2015, σ. 17.

¹⁸ ΕΕ L 154 της 11.6.2016, σ. 3.

¹⁹ ΕΕ L 58 της 4.3.2017, σ. 8.

²⁰ ΕΕ L 170 της 1.7.2017, σ. 31.

²¹ ΕΕ L 233 της 9.9.2017, σ. 1.

γάλακτος και την απότομη πτώση της τιμής του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων, με αρνητικές παράπλευρες επιπτώσεις στον κτηνοτροφικό τομέα.

Προκειμένου να δημιουργηθεί ασφάλεια στην αγορά, η περίοδος δημόσιας παρέμβασης για το αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη και το βούτυρο (η οποία συνήθως διαρκούσε από την 1η Μαρτίου έως τις 30 Σεπτεμβρίου) παρατάθηκε αρκετές φορές με μέτρα βάσει του άρθρου 219²².

Εκτός από τη συνήθη ενίσχυση για ιδιωτική αποθεματοποίηση βουτύρου και αποκορυφωμένου γάλακτος σε σκόνη, θεσπίστηκε στα τέλη του 2014²³ και στα τέλη του 2015²⁴ προσωρινό και έκτακτο καθεστώς ενίσχυσης για ιδιωτική αποθεματοποίηση όλων των τύπων τυριών [που δεν περιοριζόταν στα τυριά προστατευόμενης γεωγραφικής ένδειξης (ΠΓΕ) ή προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης (ΠΟΠ) που ήταν επιλέξιμα για ενίσχυση για ιδιωτική αποθεματοποίηση βάσει του κανονισμού ΚΟΑ].

Μεταξύ του 2014 και του 2017 τα μέτρα αυτά συμπληρώθηκαν με καθεστώτα έκτακτης χρηματοδοτικής στήριξης για τους τομείς του γάλακτος και άλλων κτηνοτροφικών προϊόντων.

Τον Νοέμβριο του 2014 θεσπίστηκε μέτρο βάσει του άρθρου 219 για τη χορήγηση έκτακτης ενίσχυσης στους παραγωγούς γάλακτος στην Εσθονία, τη Λετονία και τη Λιθουανία ύψους 28,6 εκατ. EUR (6,8 εκατ. EUR, 7,7 εκατ. EUR και 14,1 εκατ. EUR αντίστοιχα). Το μέτρο αυτό αποσκοπούσε στην αντιμετώπιση των προβλημάτων ρευστότητας που προκάλεσαν η απώλεια σημαντικού εμπορικού εταίρου και η επακόλουθη πτώση των τιμών του γάλακτος. Οι τρεις χώρες βασίζονταν σε μεγάλο βαθμό στις εξαγωγές προς τη Ρωσία και ο γαλακτοκομικός τομέας τους επικεντρωνόταν σε προϊόντα που δεν καλύπτονταν από δημόσια παρέμβαση ή ΕΙΑ²⁵. Τον Δεκέμβριο του 2014 χορηγήθηκαν στη Φινλανδία 10,7 εκατ. EUR για παρόμοιους λόγους²⁶. Η χορήγηση της ενίσχυσης στις τέσσερις χώρες βασίστηκε στα επίπεδα της γαλακτοκομικής παραγωγής τους σύμφωνα με τις εθνικές ποσοστώσεις.

Τον Οκτώβριο του 2015 η έντονη ανισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης στους τομείς του γάλακτος, των γαλακτοκομικών προϊόντων και του χοίρειου κρέατος, η οποία προκλήθηκε από τη ρωσική απαγόρευση και την επακόλουθη παράτασή της, επιδεινώθηκε από την αύξηση του κόστους παραγωγής σε άλλους τομείς της κτηνοτροφίας λόγω της ξηρασίας του 2015 στην Ευρώπη. Αυτός ο συνδυασμός περιστάσεων οδήγησε στη θέσπιση μέτρου βάσει του άρθρου 219 για τη χορήγηση έκτακτης ενίσχυσης στους γεωργούς που δραστηριοποιούνταν στον τομέα του γάλακτος και σε άλλους τομείς της κτηνοτροφίας σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, συνολικού ύψους 420 εκατ. EUR²⁷. Επιτράπηκε να χορηγηθεί πρόσθετη εθνική στήριξη έως 100 % — η οποία δεν υπόκειται σε διαδικασίες κρατικών ενισχύσεων.

²² EE L 265 της 5.9.2014, σ. 21· EE L 360 της 17.12.2014 σ. 13· EE L 242 της 18.9.2015, σ. 28· EE L 242 της 9.9.2016, σ. 15.

²³ EE L 265 της 5.9.2014, σ. 22, που καταργήθηκε λίγο αργότερα, επειδή το καθεστώς φάνηκε να χρησιμοποιείται δυσανάλογα από παραγωγούς τυριού από περιοχές που κατά παράδοση δεν εξήγαν σημαντικές ποσότητες προς τη Ρωσία (EE L 279 της 23.9.2014, σ. 17).

²⁴ EE L 271 της 16.10.2015, σ. 15, όπως τροποποιήθηκε στη συνέχεια, προκειμένου οι αχρησιμοποίητες μέγιστες ποσότητες τυριών να τεθούν στη διάθεση ορισμένων κρατών μελών (EE L 41 της 18.2.2016, σ. 10).

²⁵ EE L 341 της 27.11.2014, σ. 3.

²⁶ EE L 366 της 20.12.2014, σ. 18.

²⁷ EE L 271 της 16.10.2015, σ. 25.

Στη συνέχεια, τον Απρίλιο του 2016 θεσπίστηκαν δύο μέτρα βάσει των άρθρων 219 και 222 αντίστοιχα. Τα δύο αυτά μέτρα επέτρεψαν στους συνεταιρισμούς και σε άλλες μορφές αναγνωρισμένων και μη αναγνωρισμένων ΟΠ να συνάπτουν συμφωνίες και να λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με τον προγραμματισμό της παραγωγής γάλακτος με σκοπό τη σταθεροποίηση της αγοράς²⁸. Το τελευταίο μέτρο παρατάθηκε τον Σεπτέμβριο λόγω της χαμηλής χρήσης του²⁹.

Τον Σεπτέμβριο του 2016 θεσπίστηκαν δύο νέα μέτρα βάσει του άρθρου 219 με στόχο την αντιμετώπιση των διαταράξεων της αγοράς στους τομείς του γάλακτος και της κτηνοτροφίας, που επηρεάστηκαν από τη συνεχιζόμενη ρωσική απαγόρευση και την επίμονη παγκόσμια ανισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης, καθώς και για την παροχή περαιτέρω έκτακτης ενίσχυσης στους γεωργούς που δραστηριοποιούνταν στους τομείς του γάλακτος και της κτηνοτροφίας.

Το πρώτο μέτρο επέτρεψε στα κράτη μέλη να χορηγούν ενισχύσεις βάσει προαιρετικών μειώσεων στις παραδόσεις αγελαδινού γάλακτος με στόχο τη μείωση των όγκων παραγωγής και τη συμβολή στη σταθεροποίηση του τομέα. Το δεύτερο μέτρο αποσκοπούσε στην αντιμετώπιση των διαταράξεων της αγοράς στους τομείς του γάλακτος, του χοίρειου κρέατος, του βοείου κρέατος και του αιγοπρόβειου κρέατος. Ανάλογα με τις εθνικές συνθήκες, το μέτρο: i) επέτρεψε στους γεωργούς να αποζημιωθούν για τις χαμηλότερες τιμές του γάλακτος· ii) κατέστησε δυνατή την παροχή στήριξης στον τομέα του βοείου κρέατος· και iii) αντιμετώπισε τις εστίες αφρικανικής πανώλης των χοίρων σε άλλους τομείς της κτηνοτροφίας. Η πράξη απαριθμούσε τις δραστηριότητες που αποσκοπούσαν στην ενίσχυση της οικονομικής βιωσιμότητας και στη συμβολή στη σταθεροποίηση της αγοράς και οι οποίες ήταν επιλέξιμες για στήριξη. Τα κράτη μέλη όφειλαν να υποβάλουν έκθεση σχετικά με τα μέτρα που έλαβαν και να αιτιολογήσουν το σκεπτικό για τη χορήγηση ενισχύσεων σε άλλους τομείς της κτηνοτροφίας εκτός από τον τομέα του γάλακτος. Ποσό ύψους 150 εκατ. EUR διατέθηκε για να συμβάλει στη μείωση της παραγωγής γάλακτος, ενώ 350 εκατ. EUR διατέθηκαν για ενισχύσεις προσαρμογής στους τομείς της κτηνοτροφίας³⁰. Οι τελευταίες αυτές ενισχύσεις επέτρεψαν τη χορήγηση πρόσθετης εθνικής στήριξης μέχρι ποσοστό 100 %.

3.2 COVID-19

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, οι περιορισμοί της κυκλοφορίας, η περιορισμένη διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού και η υποχρεωτική αναστολή λειτουργίας των μονάδων φιλοξενίας και των κέντρων εστίασης οδήγησαν σε αιφνίδια μείωση της κατανάλωσης αρκετών γεωργικών προϊόντων και τροφίμων.

3.2.1 Γάλα και γαλακτοκομικά προϊόντα

Ο τομέας του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων αντιμετώπισε πτώση της ζήτησης κατά τη διάρκεια της εφαρμογής των μέτρων εγκλεισμού το 2020. Τον Απρίλιο του 2020 άρχισαν να εφαρμόζονται μέτρα παρέμβασης στην αγορά στο πλαίσιο του κανονισμού ΚΟΑ με τη μορφή ΕΙΑ για επιλέξιμα προϊόντα (βούτυρο, αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη). Δεδομένου ότι οι παραγωγοί δεν είχαν την ικανότητα να εκτρέψουν το μεταποιημένο νωπό γάλα σε συντηρήσιμα προϊόντα χαμηλότερης έντασης εργασίας, τα μέτρα αυτά

²⁸ EE L 96 της 12.4.2016 σ. 18· EE L 96 της 12.4.2016, σ. 20. Η διαφορετική νομική βάση αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι το άρθρο 222 καλύπτει μόνο τις αναγνωρισμένες ΟΠ· για την επέκτασή της στους συνεταιρισμούς που δεν αναγνωρίζονται ως ΟΠ, έπρεπε να θεσπιστεί μέτρο βάσει του άρθρου 219.

²⁹ EE L 242 της 9.9.2016, σ. 17.

³⁰ EE L 242 της 9.9.2016 σ. 4· EE L 242 της 9.9.2016, σ. 10.

συνοδεύτηκαν από μέτρο βάσει του άρθρου 219 για τη χορήγηση ΕΙΑ σε τυριά χωρίς πιστοποίηση ΠΟΠ ή ΠΓΕ (τα οποία δεν ήταν επιλέξιμα για ΕΙΑ σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού ΚΟΑ), εντός προκαθορισμένων μέγιστων ποσοτήτων ανά κράτος μέλος³¹.

Παράλληλα, δεδομένης της σοβαρής ανισορροπίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης στην αγορά του τομέα, θεσπίστηκε επίσης μέτρο βάσει του άρθρου 222, το οποίο επέτρεπε στις ΟΠ να συνάπτουν συμφωνίες και να λαμβάνουν κοινές αποφάσεις σχετικά με τον προγραμματισμό της παραγωγής νωπού γάλακτος πριν από την έναρξη της περιόδου υψηλής παραγωγής, ώστε να αντισταθμιστεί η πτώση των τιμών του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων³².

3.2.2 Οπωροκηπευτικά και οίνος

Η αναστολή λειτουργίας σημαντικών σημείων διάθεσης (καταστήματα, εστιατόρια) οπωροκηπευτικών και οίνου, σε συνδυασμό με την έλλειψη εργαζομένων, προκάλεσε σοβαρή διατάραξη των τομέων των οπωροκηπευτικών και του οίνου στην ΕΕ.

Όσον αφορά τον αμπελοοινικό τομέα, η επιβολή εισαγωγικών δασμών 25 % (ανά αξία) στις εισαγωγές οίνου της ΕΕ από τις Ηνωμένες Πολιτείες τον Οκτώβριο του 2019 είχε ήδη αρνητικό αντίκτυπο στις εξαγωγές. Αυτό επιδεινώθηκε από την πανδημία, με αποτέλεσμα οι οινοπαραγωγοί να αντιμετωπίσουν οικονομικές δυσκολίες.

Τον Απρίλιο του 2020 θεσπίστηκε μέτρο βάσει του άρθρου 219 για την αντιμετώπιση των διαταράξεων της αγοράς που οφείλονταν στη νόσο COVID-19 στους τομείς των οπωροκηπευτικών και του οίνου. Η πράξη εισήγαγε παρεκκλίσεις από τις ισχύουσες διατάξεις του κανονισμού ΚΟΑ σχετικά με τα επιχειρησιακά προγράμματα και τα προγράμματα στήριξης³³.

Όσον αφορά τα οπωροκηπευτικά, καταργήθηκαν προσωρινά τα όρια δαπανών για μέτρα πρόληψης και διαχείρισης κρίσεων στα επιχειρησιακά προγράμματα.

Όσον αφορά τον αμπελοοινικό τομέα, προκειμένου να αποσυρθούν από την αγορά τα πλεονάσματα που μείωναν τις τιμές, επεκτάθηκε προσωρινά η χρηματοδοτική συνδρομή στο πλαίσιο των προγραμμάτων στήριξης ώστε να καλύπτει τόσο την απόσταξη οίνου για βιομηχανικούς ή ενεργειακούς σκοπούς όσο και τις ενισχύσεις για την αποθεματοποίηση σε περίπτωση κρίσης. Το μέτρο επέκτεινε επίσης τη στήριξη της ΕΕ στα ταμεία αλληλοβοήθειας των παραγωγών και αύξησε τα κατώτατα όρια όσον αφορά τις χρηματοδοτικές συνεισφορές της ΕΕ για διάφορα μέτρα, τόσο για τη μείωση των χρηματοδοτικών συνεισφορών των ιδίων των επιχειρήσεων όσο και για τη βελτίωση των ταμειακών ροών τους. Ο επιχειρησιακός προϋπολογισμός για τα εθνικά προγράμματα στήριξης παρέμεινε αμετάβλητος³⁴.

Παράλληλα, θεσπίστηκε μέτρο βάσει του άρθρου 221 για την αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού στους αμπελώνες, το οποίο παρέτεινε τόσο τις άδειες φύτευσης που έληγαν το 2020 όσο και την προθεσμία για την εκρίζωση σε περίπτωση προβλεπόμενης αναφύτευσης³⁵.

Τον Ιούλιο του 2020 θεσπίστηκαν δύο νέα μέτρα με στόχο την παροχή βοήθειας στους τομείς των οπωροκηπευτικών και του οίνου ώστε να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις της

³¹ ΕΕ L 140 της 4.5.2020, σ. 1.

³² ΕΕ L 140 της 4.5.2020, σ. 37.

³³ Το 2020 αμφότερα τα προγράμματα εξακολουθούσαν να διέπονται από τον κανονισμό ΚΟΑ.

³⁴ ΕΕ L 140 της 4.5.2020, σ. 6.

³⁵ ΕΕ L 140 της 4.5.2020, σ. 46.

πανδημίας. Το πρώτο μέτρο βάσει του άρθρου 219 εισήγαγε πρόσθετες δυνατότητες ευελιξίας για τα επιχειρησιακά προγράμματα και τα προγράμματα στήριξης στους δύο τομείς. Στον αμπελοοινικό τομέα, οι παραγωγοί μπορούσαν επίσης, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να ζητήσουν προκαταβολές ίσες με το 100 % της στήριξης της ΕΕ τόσο για την απόσταξη οίνου σε περίπτωση κρίσης όσο και για την αποθεματοποίηση οίνου σε περίπτωση κρίσης, προκειμένου να μετριαστεί η μείωση των ταμειακών τους ροών³⁶.

Το δεύτερο μέτρο θεσπίστηκε βάσει του άρθρου 222, με στόχο την αντιμετώπιση της σοβαρής ανισορροπίας της αγοράς στον αμπελοοινικό τομέα, στο πλαίσιο της οποίας η κατανάλωση και οι εξαγωγές σημείωναν πτώση ενώ μεγάλες ποσότητες οίνου αποθεματοποιούνταν. Το μέτρο επέτρεψε στους γεωργούς, στις αναγνωρισμένες ΟΠ και στις διεπαγγελματικές οργανώσεις να συνάπτουν συμφωνίες και να λαμβάνουν κοινές αποφάσεις σχετικά με τις δραστηριότητες παραγωγής, επεξεργασίας, μεταποίησης, αποθεματοποίησης και προώθησης³⁷.

Καθώς αναγνωρίστηκε ότι η κατάσταση στον αμπελοοινικό τομέα δεν είχε βελτιωθεί παρά τα προηγούμενα μέτρα, τον Ιανουάριο και τον Σεπτέμβριο του 2021 ελήφθησαν δύο μέτρα βάσει του άρθρου 219, τα οποία παρέτειναν τις παρεκκλίσεις που είχαν εγκριθεί προηγουμένως και προέβλεπαν περαιτέρω ευελιξία για τη στήριξη της ασφάλισης της συγκομιδής³⁸.

3.2.3 Άλλοι τομείς

Ο τομέας της πατάτας και ο τομέας των ζωντανών φυτών και ανθέων αντιμετώπισαν μια περίοδο ανισορροπίας της αγοράς κατά τη διάρκεια των περιορισμών της κυκλοφορίας στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19, λόγω της απότομης μείωσης της ζήτησης και των τιμών, της περιορισμένης διαθεσιμότητας εργατικού δυναμικού και του υψηλότερου κόστους μεταφοράς.

Για τη στήριξη των παραγωγών, τον Απρίλιο του 2020 θεσπίστηκαν δύο μέτρα βάσει του άρθρου 222, τα οποία επέτρεψαν στους γεωργούς και στις αναγνωρισμένες ΟΠ να συνάπτουν συμφωνίες και να λαμβάνουν κοινές αποφάσεις, για παράδειγμα, σχετικά με τις αποσύρσεις από την αγορά, τη δωρεάν διανομή, την προώθηση και τον προσωρινό προγραμματισμό της παραγωγής³⁹.

3.3 Ο πόλεμος στην Ουκρανία και οι επακόλουθες εξελίξεις στην αγορά

Ως συνέπεια του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, υπήρξε οξεία απειλή διατάραξης στην αγορά της ΕΕ λόγω των σημαντικών αυξήσεων των τιμών των σιτηρών και των εισροών (ιδίως της ενέργειας και των λιπασμάτων) καθώς και λόγω των διαταραχών του εμπορίου. Για την αντιμετώπιση αυτών των απειλών, τον Μάρτιο του 2022 θεσπίστηκε μέτρο βάσει του άρθρου 219 το οποίο προέβλεπε τη χορήγηση προσωρινής έκτακτης ενίσχυσης στους γεωργούς που δραστηριοποιούνταν σε όλους τους τομείς, εφόσον ασκούσαν δραστηριότητες που συνέβαλαν στην επισιτιστική ασφάλεια ή αντιμετώπιζαν ανισορροπίες της αγοράς. Συνολικό ποσό ύψους 500 εκατ. EUR διατέθηκε και κατανεμήθηκε στα κράτη μέλη βάσει των ανώτατων ορίων τους για τις άμεσες ενισχύσεις. Τα κράτη μέλη ήταν ελεύθερα να επιλέξουν τον ή τους δικαιούχους τομείς για τη στήριξη των παραγωγών που

---

³⁶ ΕΕ L 300 της 14.9.2020, σ. 26.

³⁷ ΕΕ L 215 της 7.7.2020, σ. 13.

³⁸ ΕΕ L 31 της 29.1.2021, σ. 198· ΕΕ L 415 της 22.11.2021, σ. 1.

³⁹ ΕΕ L 140 της 4.5.2020, σ. 13· ΕΕ L 140 της 4.5.2020, σ. 17.

επλήγησαν περισσότερο. Επιτράπηκε επίσης η χορήγηση πρόσθετης εθνικής στήριξης μέχρι ποσοστό 200 %⁴⁰.

Τον Ιούλιο του 2022 θεσπίστηκε επίσης μέτρο βάσει του άρθρου 219 για τη στήριξη του τομέα των οπωροκηπευτικών. Το εν λόγω μέτρο προέβλεπε παρεκκλίσεις από τα όρια των δαπανών για μέτρα διαχείρισης και πρόληψης κρίσεων και αύξανε το μερίδιο της χρηματοδοτικής συνδρομής της ΕΕ για τα εθνικά επιχειρησιακά ταμεία του τομέα⁴¹.

Η αύξηση των εισαγωγών σιτηρών και ελαιούχων σπόρων από την Ουκρανία στα κράτη μέλη που συνορεύουν με την Ουκρανία, όπου αναπτύχθηκαν οι εμπορικοί διάδρομοι των «λωρίδων αλληλεγγύης ΕΕ-Ουκρανίας», επηρέασε τους τοπικούς γεωργούς. Σε ορισμένες περιφέρειες της ΕΕ, οι πρόσθετες εισαγωγές προκάλεσαν εγχώρια υπερπροσφορά, συμπίεση των τοπικών τιμών ή κορεσμό των αλυσίδων εφοδιαστικής. Σε αναγνώριση αυτών των προβλημάτων, τον Απρίλιο του 2023 θεσπίστηκε μέτρο βάσει του άρθρου 221. Ποσό ύψους 56 εκατ. EUR διατέθηκε για τη στήριξη των γεωργών που επλήγησαν περισσότερο από τις αυξημένες εισαγωγές σιτηρών και ελαιούχων σπόρων από την Ουκρανία στη Βουλγαρία, την Πολωνία και τη Ρουμανία. Επιτράπηκε η χορήγηση πρόσθετης εθνικής στήριξης μέχρι ποσοστό 100 %⁴².

Δεδομένης της κλίμακας των αρνητικών επιπτώσεων που επέφεραν οι αυξημένες εισαγωγές σιτηρών και ελαιούχων σπόρων από την Ουκρανία στη Βουλγαρία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Ρουμανία και τη Σλοβακία, τον Ιούνιο του 2023 θεσπίστηκε δεύτερο μέτρο βάσει του άρθρου 221. Το δεύτερο αυτό μέτρο επεκτάθηκε ως προς το προηγούμενο με τη διάθεση 100 εκατ. EUR για τη στήριξη των γεωργών που παράγουν συγκεκριμένα σιτηρά και ελαιούχους σπόρους (παράρτημα 1) στις πέντε χώρες. Επιτράπηκε η χορήγηση πρόσθετης εθνικής στήριξης μέχρι ποσοστό 200 %⁴³.

Στα μέσα του 2023 παρατηρήθηκε ταχεία μείωση των τιμών αρκετών γεωργικών προϊόντων, σε πλαίσιο υψηλού κόστους εισροών, υψηλού πληθωρισμού στις τιμές των τροφίμων και μειωμένης καταναλωτικής ζήτησης. Οι συνθήκες αυτές είχαν ιδιαίτερα αρνητικό αντίκτυπο σε διάφορους γεωργικούς τομείς στην ΕΕ και δημιούργησαν προβλήματα ρευστότητας για τους γεωργούς, πέραν εκείνων που είχαν εντοπιστεί στα πέντε κράτη μέλη της πρώτης γραμμής τα οποία είχαν επωφεληθεί από προηγούμενη στήριξη.

Τον Ιούλιο του 2023 θεσπίστηκε μέτρο βάσει του άρθρου 221 για την αντιμετώπιση των ειδικών προκλήσεων που παρατηρήθηκαν σε διάφορους τομείς, όπως ο κτηνοτροφικός τομέας, ο τομέας των οπωροκηπευτικών, ο αμπελοοινικός τομέας και ο τομέας των σιτηρών και των ελαιούχων σπόρων. Το μέτρο προέβλεπε στήριξη έκτακτης ανάγκης για τους γεωργούς στους πλέον πληγέντες γεωργικούς τομείς των 22 κρατών μελών που δεν ενέπιπταν στους δικαιούχους των δύο προηγούμενων μέτρων βάσει του άρθρου 221. Διατέθηκε συνολικό ποσό ύψους 330 εκατ. EUR. Τα κράτη μέλη όφειλαν να στοχεύσουν τους γεωργούς στους τομείς που πλήττονται περισσότερο και μπορούσαν να χορηγούν στήριξη σε δράσεις απόσταξης κρίσης για τους οίνους, πέραν των κονδυλίων που καθορίζονται στα εθνικά προγράμματα στήριξης. Επιτράπηκε η χορήγηση πρόσθετης εθνικής στήριξης μέχρι ποσοστό 200 %⁴⁴.

---

⁴⁰ ΕΕ L 96 της 24.3.2022, σ. 4.

⁴¹ ΕΕ L 189 της 18.7.2022, σ. 1.

⁴² ΕΕ L 96 της 5.4.2023, σ. 80.

⁴³ ΕΕ L 168 της 3.7.2023, σ. 22.

⁴⁴ ΕΕ L 180 της 17.7.2023, σ. 21.

Παράλληλα, για να αντιμετωπιστεί η απειλή μελλοντικών ανισορροπιών στην αγορά του αμπελοοινικού τομέα με την έναρξη της νέας συγκομιδής, τον Ιούνιο του 2023 θεσπίστηκε μέτρο βάσει του άρθρου 219, το οποίο επέτρεπε στα κράτη μέλη να ανακατευθύνουν μέρος των χρηματοδοτικών πόρων στο πλαίσιο των εθνικών τους προγραμμάτων στήριξης, με στόχο την παροχή στήριξης ειδικά προσαρμοσμένης στις ιδιαίτερες συνθήκες τους. Η στήριξη για την απόσταξη κρίσης του οίνου επιτράπηκε υπό ειδικές προϋποθέσεις, παράλληλα με παρεκκλίσεις από τις διατάξεις του κανονισμού ΚΟΑ και αυξημένες χρηματοδοτικές συνεισφορές της ΕΕ για διάφορα είδη τομεακών μέτρων⁴⁵.

3.4 Ακραία καιρικά φαινόμενα και φυσικές καταστροφές

Ήδη από το 2015 οι αρνητικές επιπτώσεις των δυσμενών καιρικών συνθηκών στις αγορές αναγνωρίστηκαν ως ένας από τους παράγοντες που συνέβαλαν στην ανισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης στον κτηνοτροφικό τομέα, καθότι η ξηρασία το καλοκαίρι του 2015 οδήγησε στην έλλειψη καλλιεργειών κτηνοτροφικών φυτών και βοσκοτόπων⁴⁶.

Μετά τον σεισμό που έπληξε την κεντρική Ιταλία τον Αύγουστο του 2016, το μέτρο βάσει του άρθρου 219 για τη χορήγηση έκτακτης ενίσχυσης προσαρμογής στους κτηνοτρόφους, το οποίο θεσπίστηκε το 2016, τροποποιήθηκε το 2017. Προκειμένου να μπορέσει η Ιταλία να αντισταθμίσει τις ζημιές που υπέστησαν οι κτηνοτρόφοι στις πληγείσες περιοχές, της επιτράπηκε η χορήγηση πρόσθετης εθνικής στήριξης μέχρι ποσοστό 200 %⁴⁷.

Λόγω των πρωτοφανών και ασυνήθιστων καιρικών συνθηκών, δηλαδή των παρατεταμένων έντονων βροχοπτώσεων και πλημμυρών που έπληξαν την αρόσιμη γη της Λιθουανίας, της Λετονίας, της Εσθονίας και της Φινλανδίας, τον Ιανουάριο του 2018 θεσπίστηκε μέτρο βάσει του άρθρου 221 για τη στήριξη των γεωργών των χωρών αυτών. Το μέτρο αποσκοπούσε στην αποζημίωση των γεωργών που επλήγησαν περισσότερο από τις βροχοπτώσεις και τις πλημμύρες και οι οποίοι υπέστησαν τις μεγαλύτερες απώλειες αρόσιμων εκτάσεων για χειμερινή σπορά και συγκομιδή. Η πράξη καθόριζε τα μέγιστα διαθέσιμα κονδύλια της ΕΕ για κάθε χώρα, συνολικού ύψους 15 εκατ. EUR, ενώ οι ίδιες οι χώρες καθόρισαν τον αριθμό των επιλέξιμων εκταρίων και το κατ' αποκοπή ποσό ενίσχυσης ανά εκτάριο. Επιτράπηκε η χορήγηση εθνικών συμπληρωματικών ενισχύσεων μέχρι ποσοστό 100 %⁴⁸.

Το μέτρο βάσει του άρθρου 221 το οποίο θεσπίστηκε στα μέσα Ιουλίου του 2023 αποσκοπούσε επίσης εν μέρει στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων των εξαιρετικά δυσμενών καιρικών φαινομένων, όπως η ξηρασία της άνοιξης του 2023 (ιδιαίτερα έντονη σε ορισμένες περιφέρειες της Ισπανίας, της Πορτογαλίας και της Ιταλίας) και οι σχετικές ζημιές που υπέστησαν οι παραγωγοί γεωργικών προϊόντων⁴⁹.

Τα εν λόγω σοβαρά, δυσμενή μετεωρολογικά φαινόμενα είχαν ειδικές αρνητικές επιπτώσεις στους παραγωγούς οπωροκηπευτικών και τους οινοπαραγωγούς και οδήγησαν στη θέσπιση νέου μέτρου βάσει του άρθρου 221 τον Αύγουστο του 2023. Το μέτρο προέβλεπε ορισμένες δυνατότητες ευελιξίας και αυξημένες χρηματοδοτικές συνεισφορές της ΕΕ κατά την εφαρμογή των επιχειρησιακών προγραμμάτων για τις ΟΠ και τις ενώσεις ΟΠ στον τομέα των οπωροκηπευτικών. Όσον αφορά τον αμπελοοινικό τομέα, το μέτρο παρέτεινε τόσο την ισχύ των αδειών φύτευσης που έληγαν το 2023 όσο και την περίοδο εκρίζωσης. Εισήγαγε

⁴⁵ ΕΕ L 160 της 26.6.2023, σ. 12.

⁴⁶ Βλ. ανωτέρω, ΕΕ L 271 της 16.10.2015, σ. 25.

⁴⁷ ΕΕ L 42 της 18.2.2017, σ. 7.

⁴⁸ ΕΕ L 19 της 24.1.2018, σ. 6.

⁴⁹ Βλ. ανωτέρω, ΕΕ L 180 της 17.7.2023, σ. 21.

επίσης δυνατότητες ευελιξίας όσον αφορά τα μέτρα αναδιάρθρωσης και μετατροπής των αμπελώνων, τα οποία είχαν εφαρμοστεί μόνο εν μέρει το 2023⁵⁰.

Στη συνέχεια, το 2023 η Σλοβενία επλήγη από εξαιρετικά σοβαρές πλημμύρες και κατολισθήσεις, ενώ τμήματα της Ελλάδας αντιμετώπισαν πρωτοφανείς δασικές πυρκαγιές και πλημμύρες τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο του 2023. Οι σημαντικές ζημιές τις οποίες προκάλεσαν οι εν λόγω φυσικές καταστροφές στη γεωργική παραγωγή οδήγησαν στη θέσπιση νέου μέτρου βάσει του άρθρου 221 τον Δεκέμβριο του 2023, με στόχο τη στήριξη των πληγέντων γεωργών. Στις δύο χώρες διατέθηκε ποσό ύψους 51,7 εκατ. EUR και επιτράπηκε η χορήγηση εθνικής συμπληρωματικής ενίσχυσης μέχρι ποσοστό 200 %⁵¹.

3.5 Ασθένειες ζώων

3.5.1 Αφρικανική πανώλη των χοίρων

Η Πολωνία και η Λιθουανία, προκειμένου να αποτρέψουν την εξάπλωση της αφρικανικής πανώλης των χοίρων (ΑΠΧ) στην επικράτειά τους, θέσπισαν, τον Φεβρουάριο του 2014, προληπτικά μέτρα για τον περιορισμό της εμπορίας χοίρειου κρέατος στις πληγείσες περιοχές. Στη συνέχεια, οι δύο χώρες κοινοποίησαν στην Επιτροπή σημαντικές μειώσεις των τιμών και διαταράξεις της αγοράς στις περιοχές αυτές, τις οποίες προκάλεσαν οι εν λόγω περιορισμοί. Κατά συνέπεια, τον Μάρτιο και τον Απρίλιο του 2014 θεσπίστηκαν δύο μέτρα βάσει του άρθρου 220, τα οποία παρείχαν στις δύο χώρες τη δυνατότητα να χορηγούν ενισχύσεις για τη σφαγή ορισμένων ζώων εντός προκαθορισμένης περιόδου και υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις⁵².

Ός απάντηση στις νέες εστίες ΑΠΧ στην Πολωνία, οι οποίες προκάλεσαν ζημιές στους παραγωγούς, τον Απρίλιο του 2017 θεσπίστηκε μέτρο βάσει του άρθρου 220. Δόθηκε η δυνατότητα στην Πολωνία να χορηγήσει ενίσχυση σε παραγωγούς για τη σφαγή ορισμένων ζώων, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις⁵³. Τον Σεπτέμβριο του 2017, με μέτρο βάσει του άρθρου 221, χορηγήθηκε επίσης έκτακτη ενίσχυση υπό παρόμοιες προϋποθέσεις σε μικρές εκμεταλλεύσεις χοίρων με στόχο να αποτραπεί η διακοπή της παραγωγής των μικρών αυτών εκμεταλλεύσεων και να μετριαστεί το κόστος που συνεπαγόταν γι' αυτές η συμμόρφωση με τα εθνικά μέτρα⁵⁴.

3.5.2 Γρίπη των πτηνών

Μεταξύ του 2014 και του 2023 εκδηλώθηκαν αρκετές εστίες γρίπης των πτηνών στην Ευρώπη, μεταξύ άλλων στην Ιταλία, τη Γαλλία και την Πολωνία. Με την πάροδο του χρόνου, οι τρεις χώρες ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι τα μέτρα που εφαρμόστηκαν για την αναχαίτιση και την καταπολέμηση της εξάπλωσης της νόσου επέφεραν απώλειες εισοδήματος που δεν ήταν επιλέξιμες για χρηματοδοτική συνδρομή από την ΕΕ βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας της ΕΕ⁵⁵ για τις επιχειρήσεις στους τομείς των αυγών και του κρέατος πουλερικών. Κατά συνέπεια, μεταξύ του Οκτωβρίου 2014 και του Αυγούστου 2023 η Επιτροπή θέσπισε 11 μέτρα βάσει του άρθρου 220, τα οποία προβλέπουν ενωσιακή συγχρηματοδότηση των δαπανών με τις οποίες επιβαρύνθηκαν οι τρεις χώρες για την προσωρινή στήριξη των οικείων επιχειρήσεων που είναι εγκατεστημένες στις ζώνες που

⁵⁰ ΕΕ L 199 της 9.8.2023, σ. 96.

⁵¹ ΕΕ L 2023/2820 της 18.12.2023, ELI: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=OJ%3AL_202302820

⁵² ΕΕ L 95 της 29.3.2014, σ. 24· ΕΕ L 125 της 26.4.2014, σ. 64.

⁵³ ΕΕ L 92 της 6.4.2017, σ. 41.

⁵⁴ ΕΕ L 234 της 12.9.2017, σ. 1.

⁵⁵ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 652/2014, οποίος καταργήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/690.

ρυθμίζονται από τα εθνικά μέτρα, για συγκεκριμένες χρονικές περιόδους, και με την επιφύλαξη της υποβολής, από μέρους τους, επιλέξιμων αιτήσεων βάσει εκ των προτέρων ελέγχων διενεργούμενων από τις εθνικές αρχές. Τα μέτρα καθορίζουν τα εξής: i) τα είδη που επλήγησαν· ii) τις μέγιστες ποσότητες προϊόντων που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση· και iii) τα κατ' αποκοπή ποσά συγχρηματοδότησης καθώς και τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό των ποσών αυτών (σε ορισμένες περιπτώσεις, μέχρι τα καθορισμένα ανώτατα επίπεδα/ποσά ενωσιακής συγχρηματοδότησης). Από τον Μάιο του 2014 οι πράξεις διευκρίνιζαν ότι οι ζημίες δεν θα πρέπει να αντισταθμίζονται με κρατική ενίσχυση ή ασφάλεια· και ότι οι παραγωγοί δεν θα πρέπει να λαμβάνουν χρηματοδοτικές συνεισφορές της ΕΕ για τις ίδιες ζημίες βάσει άλλων συναφών κανονισμών της ΕΕ⁵⁶.

3.6 Άλλα

Για λόγους σταθερότητας της αγοράς (είτε σε επίπεδο ΕΕ είτε εντός των πληγέντων τομέων) ή για να αποφευχθεί η ταχεία πτώση της παραγωγής συγκεκριμένων προϊόντων, θεσπίστηκαν τρία ακόμη έκτακτα μέτρα βάσει του άρθρου 221 με στόχο την αντιμετώπιση ειδικών προβλημάτων.

Τον Ιούλιο του 2019 θεσπίστηκε μέτρο βάσει του άρθρου 221 για τη χορήγηση έκτακτης ενίσχυσης στους κτηνοτρόφους του τομέα βοείου κρέατος της Ιρλανδίας. Το μέτρο υπαγορεύτηκε από τον δυνητικό αντίκτυπο της αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ, δεδομένου ότι το Ηνωμένο Βασίλειο αποτελούσε σημαντική εξαγωγική αγορά για το ιρλανδικό βόειο κρέας. Διατέθηκαν στην Ιρλανδία συνολικά 50 εκατ. EUR για τη στήριξη των γεωργών ώστε να προσαρμόσουν την παραγωγή τους και να εξεύρουν νέες αγορές. Επιτράπηκε η χορήγηση εθνικών συμπληρωματικών ενισχύσεων μέχρι ποσοστό 100 %⁵⁷.

Τον Ιανουάριο του 2020 θεσπίστηκε παρέκκλιση από τα προγράμματα στήριξης στον αμπελοοινικό τομέα μέσω μέτρου του άρθρου 221. Το μέτρο είχε ως στόχο να αντιμετωπίσει την επιβολή εισαγωγικών δασμών από τις ΗΠΑ στους οίνους της ΕΕ από ορισμένες χώρες, η οποία εφαρμόστηκε από τις ΗΠΑ ως αντίμετρο των επιδοτήσεων της ΕΕ προς την Airbus και κατόπιν διαιτητικής απόφασης του ΠΟΕ. Το μέτρο παρείχε τη δυνατότητα πιο ευέλικτης εφαρμογής των μέτρων προώθησης στον αμπελοοινικό τομέα και προέβλεπε υψηλότερα ποσοστά για τις συνεισφορές της ΕΕ⁵⁸.

Παρεκκλίσεις από τα επιχειρησιακά προγράμματα στον τομέα των οπωροκηπευτικών της Ιταλίας εγκρίθηκαν επίσης τον Μάρτιο του 2020 μέσω μέτρου βάσει του άρθρου 221. Στόχος του μέτρου ήταν να στηρίξει τις ΟΠ που επλήγησαν από την προσβολή ορισμένων περιφερειών της Ιταλίας από βρωμούσες, καθώς και να τις βοηθήσει να αντιμετωπίσουν τον επιβλαβή οργανισμό, δεδομένου ότι δεν μπορούσαν να ληφθούν μέτρα εξάλειψης σε επίπεδο ΕΕ, σύμφωνα με το εφαρμοστέο ενωσιακό δίκαιο. Για την επίτευξη αυτών των στόχων, αυξήθηκαν τα κατώτατα όρια συνδρομής της ΕΕ για μέτρα πρόληψης και διαχείρισης κρίσεων⁵⁹.

4. Τελικές παρατηρήσεις

⁵⁶ ΕΕ L 295 της 11.10.2014, σ. 51· ΕΕ L 126 της 14.5.2016, σ. 63· ΕΕ L 43 της 21.2.2017, σ. 196· ΕΕ L 46 της 20.2.2018, σ. 1· ΕΕ L 255, της 11.10.2018, σ. 1· ΕΕ L 255 της 11.10.2018, σ. 7· ΕΕ L 206 της 6.8.2019, σ. 12· ΕΕ L 273 της 20.8.2020, σ. 1· ΕΕ L 317 της 9.12.2022, σ. 56· ΕΕ L 105 της 20.4.2023, σ. 2· ΕΕ L 202 της 14.8.2023, σ. 8.

⁵⁷ ΕΕ L 179 της 3.7.2019, σ. 20.

⁵⁸ ΕΕ L 27 της 31.1.2020, σ. 20.

⁵⁹ ΕΕ L 98 της 31.3.2020, σ. 26.

Τα μέτρα που εξετάζονται στην παρούσα έκθεση καταδεικνύουν ότι η νομική εργαλειοθήκη για έκτακτα μέτρα, η οποία θεσπίστηκε με τη μεταρρύθμιση του 2013, παρέχει ευελιξία για την αντιμετώπιση διαφόρων ειδών κρίσεων. Ως εκ τούτου, πρόκειται για σημαντική πρόοδο σε σύγκριση με τη νομική κατάσταση που επικρατούσε προηγουμένως.

Σε πολιτικό επίπεδο, τα έκτακτα μέτρα τυγχάνουν γενικά ευνοϊκής υποδοχής. Αυτό επιβεβαιώνεται από την ευρεία υποστήριξη που λαμβάνουν οι σχετικές πράξεις κατά την υποβολή πρότασης —ή μετά την έγκρισή τους— σε επίπεδο Συμβουλίου και Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθώς και στο πλαίσιο των διαδικασιών επιτροπολογίας. Η χρήση αυτών των έκτακτων μέτρων καταδεικνύει την αλληλεγγύη της ΕΕ και των κρατών μελών της. Στο πλαίσιο αυτό, αξίζει να ληφθούν υπόψη οι ακόλουθες παρατηρήσεις σχετικά με το σκεπτικό που διέπει τη θέσπιση των εν λόγω μέτρων, τον σχεδιασμό τους και τις οικονομικές πτυχές τους.

4.1 Σκεπτικό που διέπει τη θέσπιση έκτακτων μέτρων

Έκτακτα μέτρα έχουν θεσπιστεί για την επίτευξη σαφών στόχων πολιτικής, όπως καταδεικνύεται στις αιτιολογικές σκέψεις των πράξεων, καθώς και για την αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων που ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά τις γεωργικές αγορές. Τα μέτρα αυτά εφαρμόστηκαν σύμφωνα με τους εν λόγω στόχους πολιτικής. Η έννοια και η θέση των έκτακτων μέτρων στον κανονισμό ΚΟΑ υποδηλώνουν ότι πρόκειται για μέσα που θα πρέπει να χρησιμοποιούνται κατ' εξαίρεση για την αντιμετώπιση ιδιαίτερα δύσκολων καταστάσεων που ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά τις γεωργικές αγορές.

Η χρήση των έκτακτων μέτρων καταδεικνύει ότι χρησιμοποιήθηκαν κυρίως για να βοηθήσουν τους γεωργούς σε σχέση με τις ζημιές που υφίστανται λόγω διαταράξεων της αγοράς ή προβλημάτων που σχετίζονται με την υγεία των ζώων ή των φυτών. Επίσης, μολονότι λιγότερο συχνά, βοήθησαν τους γεωργούς να αντιμετωπίσουν τις αρνητικές επιπτώσεις των ακραίων δυσμενών καιρικών φαινομένων στις οικονομικές τους αποδόσεις. Σε περίπτωση χαμηλών τιμών, στα πρόσθετα εργαλεία που έχουν χρησιμοποιηθεί περιλαμβάνονται οι ενισχύσεις για ιδιωτική αποθεματοποίηση σε μια προσπάθεια αύξησης των τιμών και οι αγορές στο πλαίσιο δημόσιας παρέμβασης, όπως συνέβη κατά την περίοδο 2014-2016 για το αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη.

4.2 Σχεδιασμός των έκτακτων μέτρων και θέματα εφαρμογής

Το φάσμα των έκτακτων μέτρων που έχουν θεσπιστεί μέχρι στιγμής και η μεγάλη ποικιλομορφία των περιστάσεων στις οποίες έχουν ανταποκριθεί τα εν λόγω μέτρα καταδεικνύουν ότι οι διαταράξεις της αγοράς είναι συχνά πολυδιάστατες και απρόβλεπτες και, ως εκ τούτου, απαιτούν *ad hoc* και στοχευμένη αντιμετώπιση.

Τα έκτακτα μέτρα έχουν συνολικά αποδειχθεί αποτελεσματικά όσον αφορά την κάλυψη των αναγκών των ενδιαφερόμενων μερών για την αντιμετώπιση κρίσεων⁶⁰. Η έγκαιρη ανάπτυξη της στήριξης της ΕΕ αποτελεί σαφή ένδειξη της μέριμνας των δημόσιων αρχών, εκφράζει την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη και έχει θετικές επιπτώσεις στο κλίμα της αγοράς στον γεωργικό τομέα.

Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕΕΣ) συνέστησε στην Επιτροπή να καθορίσει εκ των προτέρων αντικειμενικές παραμέτρους και κριτήρια που θα λειτουργούν ως όρια

---

⁶⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης, «Improving crisis prevention and management criteria and strategies in the agricultural sector» (Βελτίωση των κριτηρίων και στρατηγικών πρόληψης και διαχείρισης κρίσεων στον τομέα της γεωργίας) — Τελική έκθεση, Υπηρεσία Εκδόσεων, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2762/650110>.

προκειμένου να προσδιορίζεται πότε προκύπτει διατάραξη της αγοράς και πότε πρέπει να ενεργοποιείται έκτακτο μέτρο⁶¹. Ωστόσο, ο εκ των προτέρων καθορισμός ορίων ενεργοποίησης είναι εξαιρετικά δύσκολος, δεδομένης της ποικιλομορφίας των κρίσεων και των σχετικών επιπτώσεων. Θα επέβαλε περιορισμούς στα μέτρα και θα μπορούσε να εμποδίσει την υιοθέτηση απαντήσεων ειδικά προσαρμοσμένων στις ποικίλες καταστάσεις που αντιμετωπίζουν οι γεωργικές αγορές. Η απουσία εκ των προτέρων παραμέτρων δεν εμπόδισε τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής να σχεδιάσουν μέτρα που βασίζονται σε προσεκτική αξιολόγηση της εκάστοτε ειδικής κατάστασης της αγοράς.

Κατόπιν τούτου, το ΕΕΣ έχει αναφέρει, σε ειδικές εκθέσεις⁶², ζητήματα σχετικά με την πιθανή υπεραντιστάθμιση των γεωργών που επωφελούνται από τα μέτρα ή τα φαινόμενα μη αποδοτικής δαπάνης που οφείλονται εν μέρει σε συμπεριφορά «ηθικού κινδύνου». Μολονότι οι κίνδυνοι αυτοί δεν θα πρέπει να υποτιμώνται, η Επιτροπή τους συνυπολογίζει όλο και περισσότερο στον σχεδιασμό των κανονισμών⁶³.

Ομοίως, η χρήση έκτακτων μέτρων δεν θα πρέπει να παραγκωνίζει την παροχή κινήτρων στους γεωργούς ώστε να διαχειρίζονται τους δικούς τους κινδύνους καταφεύγοντας σε βιώσιμες αγρονομικές πρακτικές και πρακτικές εκτροφής ζώων και να υιοθετούν κατάλληλα εργαλεία και στρατηγικές διαχείρισης κινδύνων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών που εκδηλώνονται ολοένα και συχνότερα με την πάροδο του χρόνου λόγω της κλιματικής αλλαγής. Μολονότι η παρούσα έκθεση δεν έχει ως στόχο την αξιολόγηση των σχετικών επιλογών (συμπεριλαμβανομένων των επιλογών που ορίζονται στον κανονισμό για τα στρατηγικά σχέδια και στα στρατηγικά σχέδια των κρατών μελών για την ΚΓΠ), καταδεικνύει τη σημασία της διασφάλισης της συνοχής των πολιτικών μεταξύ των διαφόρων εργαλείων σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο στο μέλλον.

Από άποψη εφαρμογής, τα μέτρα που θεσπίζονται σύμφωνα με το άρθρο 222 του κανονισμού ΚΟΑ προσπαθούν είτε να πετύχουν περιορισμό της προσφοράς είτε να διαχειριστούν την προσφορά στο στάδιο της παραγωγής. Μολονότι με τον τρόπο αυτόν τα εν λόγω μέτρα αποσκοπούν στην πρόληψη ενδεχομένως πιο δαπανηρών εκ των υστέρων αντισταθμίσεων σε περιπτώσεις απειλών διατάραξης της αγοράς, μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο προκλήσεων συλλογικής δράσης. Η πείρα καταδεικνύει ότι η αποτελεσματικότητα του άρθρου 222 του κανονισμού ΚΟΑ, σύμφωνα με το οποίο οι συμφωνίες δεν είναι υποχρεωτικές για τα μέρη που δεν επιθυμούν να συμμετάσχουν, μπορεί να υπονομευτεί από ανησυχίες πιθανού παρασιτισμού.

4.3. Οικονομικές πτυχές

Η δημιουργία του «γεωργικού αποθεματικού» το 2023 και οι διαφοροποιημένες χρηματοδοτικές ρυθμίσεις του σε σύγκριση με το προηγούμενο «αποθεματικό κρίσεων» κατέστησαν πιο προβλέψιμους τους δημοσιονομικούς πόρους που είναι διαθέσιμοι για έκτακτα μέτρα. Η χρήση της «δημοσιονομικής πειθαρχίας» για τη δημιουργία του αποθεματικού κρίσεων περιόρισε την ελκυστικότητά του, λόγω της απροθυμίας των κρατών μελών να μειώσουν τις άμεσες ενισχύσεις προς όλους τους γεωργούς ως το «τίμημα» για τα

⁶¹ Ειδική έκθεση 23/2019 του ΕΕΣ: Σταθεροποίηση του εισοδήματος των γεωργών: ολοκληρωμένη μεν η εργαλειοθήκη, πρέπει όμως να αντιμετωπιστούν η ανεπαρκής αξιοποίηση ορισμένων μέσων και η υπεραντιστάθμιση, <https://www.eca.europa.eu/el/publications?did=52395> και ειδική έκθεση 11/2021 του ΕΕΣ: Έκτακτη στήριξη των παραγωγών γάλακτος της ΕΕ την περίοδο 2014–2016 — Περιθώρια βελτίωσης της αποδοτικότητας, <https://www.eca.europa.eu/el/publications?did=58807>.

⁶² Ειδική έκθεση 23/2019 του ΕΕΣ και ειδική έκθεση 11/2021 του ΕΕΣ.

⁶³ Για πρόσφατα παραδείγματα, κανονισμός 2023/1225, κανονισμός 2023/1343 και κανονισμός 2023/1465.

έκτακτα μέτρα. Δόθηκε έμφαση στην κινητοποίηση του προϋπολογισμού χωρίς να θιχτούν οι άμεσες ενισχύσεις. Για τον λόγο αυτόν, τα μέτρα χρηματοδοτήθηκαν από πηγές διαφορετικές από εκείνες του αποθεματικού κρίσεων, όπου αυτό ήταν δυνατόν. Κατόπιν τούτου, η πίεση που ασκήθηκε στον προϋπολογισμό της ΕΕ καθώς και οι ανταγωνιστικές ανάγκες οδήγησαν σε αβεβαιότητα σχετικά με τη συνεχιζόμενη διαθεσιμότητα των εν λόγω εναλλακτικών πηγών για τη χρηματοδότηση έκτακτων μέτρων. Χάρη στην τρέχουσα δημοσιονομική διάρθρωση του γεωργικού αποθεματικού αυτοί οι περιορισμοί αντιμετωπίστηκαν. Ωστόσο, παρά την αυξημένη αυτή ευελιξία, το νέο αποθεματικό εξακολουθεί να υπόκειται στην αρχή της ετήσιας διάρκειας του προϋπολογισμού της ΕΕ. Λαμβανομένου υπόψη του μεγάλου εύρους των επιπτώσεων και των ζημιών που προκαλούν οι κρίσεις της αγοράς ή φυσικές καταστροφές μεγάλης κλίμακας, το γεωργικό αποθεματικό, παρά το περιορισμένο μέγεθός του, αποτελεί ένα από τα μέσα για την άμβλυνση της κατάστασης των γεωργών.

Η πείρα που αποκτήθηκε από τη χρήση των έκτακτων μέτρων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του νέου γεωργικού αποθεματικού, θα συμβάλει καθοριστικά στη διαμόρφωση των μελλοντικών συζητήσεων χάραξης πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό, κατά την προετοιμασία της μελλοντικής κοινής γεωργικής πολιτικής για την περίοδο μετά το 2027 θα εξεταστούν επιλογές για την αντιμετώπιση πιθανών ελλείψεων όσον αφορά τον σχεδιασμό και τη χρήση των μέτρων αυτών.